

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ

1.FEJEZET. GAZDÁLKODÁS ÉS MENEDZSMENT

CHAPTER 1. ECONOMICS AND MANAGEMENT

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-5-13-20

УДК 336.378.12:338.2

Роберт БАЧО

доктор економічних наук., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ,
м. Берегове, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5957-7571

Scopus Author ID: 57006730200

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИН ІНФЛЯЦІЇ В НОВІТНІХ УМОВАХ

Анотація. Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню причин прояву інфляційних процесів у період 2020-2023 рр. у розвинених країнах Європи з урахуванням поширення пандемії Covid-19 та російсько-української війни, що в цілому призвело до повернення інфляційного тиску та уповільнили зростання світової економіки. У статті розглянуто актуальні дослідження з даної проблематики в контексті боротьби з інфляцією сукупністю монетарних та немонетарних інструментів регулювання. У статті констатовано, що подібно до обмежувальної монетарної політики, посилення фіскальної політики та збільшення податкового тягаря на домогосподарства спровокувало протилежний ефект. Історичний досвід вказує, що інфляційний ефект війни впливає не лише на ворогуючі сторони, але й на зовнішні країни. Такий стан речей призвів до поступового усунення сприятливих антиінфляційних ефектів глобалізації через поділ і фрагментацію ланцюгів поставок. Більшість країн-членів Європейського Союзу класифікували ціновий тиск з боку сукупної пропозиції, і, окрім монетарних підходів боротьби з інфляцією основний фокус застосовуваних заходів направлено не на стримування сукупного попиту. В статті виділено кілька причин прояву інфляції у 2020-2023 рр.: відновлення від рецесії, спричиненої епідемією коронавірусу, було надзвичайно швидким, субсидії, надані на ранніх стадіях пандемії, з часом збільшували попит; зміцнення сукупного попиту з послуг на товари, викликаний пандемією, виявилось постійним; пропозиція не встигала за стрімким попитом, глобальні ланцюжки створення вартості опинилися під тиском; пропозиція була особливо обмеженою на енергетичних та інших товарних ринках, що спричинило значне зростання цін і більшу волатильність. Війна Росії проти України ще більше порушила глобальне постачання стратегічно важливих товарів – сира нафта, природний газ, нікель, паладій і добрива. Все це в цілому потребує вирішення як монетарними, так і немонетарними інструментами регулювання.

Ключові слова: інфляція, монетарна політика, немонетарні інструменти регулювання, стагфляція, економічне зростання.

JEL Classification: E31, P24, P44

Absztrakt. A cikk a 2020-2023 közötti Európa fejlett országaiban tapasztalható inflációs folyamatok okainak elméleti megalapozottságára reflektál, figyelembe véve a Covid-19 világjárvány terjedését és az orosz-ukrán háborút, amely általánosságban az inflációs nyomás visszatéréséhez vezetett, és lelassította a világgazdaság növekedését. A cikk tárgyalja a témával kapcsolatos jelenlegi kutatásokat és azok legújabb eredményeit, melyek segítséget nyújthatnak az infláció leküzdésére monetáris és nem monetáris eszközökkel. A cikk megállapítja, hogy a megszorító monetáris politikához hasonlóan a fiskális politika erősödése és a háztartások adóterheinek növekedése is ezzel ellentétes hatást váltott ki. A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy a háború inflációs hatása nemcsak a hadviselő feleket, hanem a külső országokat is érinti az árnövekedés. Ez az állapot az ellátási láncok megosztottsága és széttagoltsága miatt a globalizáció kedvező inflációellenes hatásainak fokozatos megszűnéséhez vezetett. Az Európai Unió legtöbb tagállama az aggregált kínálat oldaláról minősítette az árnyomást, és az infláció elleni küzdelem monetáris megközelítésétől eltekintve az alkalmazott intézkedések fő hangsúlya nem az aggregált kereslet visszafogására irányul. A cikk több okot is azonosít az infláció 2020-2023-as megnyilvánulásának: rendkívül gyors volt a kilábalás a koronavírus-járvány okozta recesszióból, a járvány korai szakaszában nyújtott támogatások idővel növelték a keresletet; tartósnak bizonyult a világjárvány okozta aggregált kereslet eltolódása a szolgáltatásokról az áruk irányába; a kínálat nem tartott lépést a gyors kereslettel, a globális értékláncok nyomás alá kerültek; a kínálat különösen szűk volt az energia- és egyéb árupiacokon, ami jelentős áremelkedést és nagyobb volatilitást okozott. Oroszország Ukrajna elleni háborúja tovább zavarta a stratégiaileg fontos nyersanyagok globális ellátását. Mindezek megoldására mind monetáris, mind nem monetáris szabályozási eszközöket együttesen kell igénybe venni.

Kulcsszavak: infláció, monetáris politika, nem monetáris szabályozási eszközök, stagfláció, gazdasági növekedés.

Abstract. The article is devoted to the theoretical justification of the reasons for the manifestation of inflationary processes in the period 2020-2023 in the developed countries of Europe, taking into account the spread of the Covid-19 pandemic and the Russo-Ukrainian War, which in general led to the return of inflationary pressure and slowed down the growth of the global economy. The article examines current research on this issue in the context of combating inflation with a combination of monetary and non-monetary regulatory instruments. The article states that similar to the restrictive monetary policy, the strengthening of the fiscal policy and the increase of tax burden on households provoked the opposite effect. Historical experience shows that the inflationary effect of war affects not only the warring parties, but also external countries. This state of affairs led to the gradual elimination of the favourable anti-inflationary effects of globalization due to the division and fragmentation of supply chains. Most of the European Union member states have classified price pressure from the side of aggregate supply, and, apart from monetary approaches to fight inflation, the main focus of the applied measures is not aimed at curbing aggregate demand. In the article several reasons for the manifestation of inflation in 2020-2023 are identified: recovery from the recession caused by the coronavirus epidemic was extremely fast, subsidies provided in the early stages of the pandemic increased demand over time; the shift in aggregate demand from services to goods caused by the pandemic turned out to be permanent; supply has not kept up with rapid demand, global value chains have come under pressure; supply was particularly tight in energy and other commodity markets, causing significant price increases and greater volatility. Russia's war against Ukraine has further disrupted the global supply of strategically important commodities – crude oil, natural gas, nickel, palladium and fertilizers. All this in general needs to be solved by both monetary and non-monetary instruments of regulation.

Keywords: inflation, monetary policy, non-monetary instruments of regulation, stagflation, economic growth.

Постановка проблеми. У 2020-2023 році світові економічні процеси передусім формували пандемія Covid-19, подальше відновлення економік розвинених країн, війна Росії проти України, що в цілому призвело до повернення інфляційного тиску. У 2021 році світова економіка значно розширилася – світовий ВВП зріс приблизно на 6%, що є найшвидшим показником за майже 50 років – а потім динаміка дещо сповільнилася, оскільки обмеження поставок, поширення вірусу новіших версій і війна Росії проти України уповільнили зростання економіки. Разом з цим рівень глобальної інфляції піднявся до багаторічного максимуму. Високий рівень інфляції спочатку вважали тимчасовим явищем, що відображає зростання відносних цін на деякі продукти, які постраждали від пандемії. Але він виявився стійким і з часом розширився, у відповідь на що центральні банки зазвичай почали посилювати свою монетарну політику. Вищий рівень інфляції та зміни в очікуваннях щодо політичної реакції посилили нестабільність фінансових ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням актуальних проблем, пов'язаних з інфляцією у розвинених країнах, присвячені наукові праці Т. Аріана [1], Й. Хаїдарі та Г. Нолена [8], К. Лагард [9], Й. Тотончі [18], А. Лепетіт і К. Флуентес-Арберо [11] та інших, які акцентували особливу увагу на причинах прояву загального зростання цін в економіках високорозвинених країн, а також на застосуванні різноманітних монетарних та немонетарних інструментів з метою зниження інфляційного тиску.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо досліджуваною проблемою серед науковців є систематизація факторів впливу на інфляційне зростання цін у високорозвинених країнах у період 2020-2023 рр. та використання оптимального набору монетарних та немонетарних інструментів боротьби з цим економічним явищем.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне узагальнення причин прояву інфляційних процесів у розвинених країнах Європи в результаті пандемії Covid-19 та російсько-української війни. Завданням статті є систематизація існуючих підходів до встановлення причин прояву надмірної інфляції у розвинених країнах Європи у період 2020-2023 рр. та використання оптимального набору монетарних та немонетарних інструментів боротьби з цим економічним явищем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато факторів можуть відігравати роль у розвитку інфляції, серед яких можна виділити фактори попиту та пропозиції. Останні кризи характеризуються спільною наявністю інфляції з боку пропозиції та попиту [9].

Відправною точкою пропозиції або інфляції витрат, є підвищення цін на ресурси, що використовуються під час виробництва, що призводить до зростання цін на кінцеву продукцію. Однією з форм цього є підвищення цін на сировину чи інші основні матеріали, але сюди також можна віднести вищі

витрати, пов'язані із заробітною платою [18]. Ефект останнього особливо виражений в економічному середовищі, коли через економічне відновлення ринок праці є досить напруженим, а переговорна позиція працівників посилюється [6].

Вплив факторів пропозиції також може бути значно посилений розвитком війни. Історичний досвід I-ї та II. світових воєн доводять, що війна має інфляційний ефект. Це стосується не лише ворогуючих сторін, а й інших країн [12]. Війна, як і закриття, які стають необхідними через епідемію, посилює зусилля країн стати незалежними одна від одної та призводить до загальної втрати довіри. Це, у свою чергу, призводить до припинення процесів глобалізації, які несуть у собі антиінфляційну динаміку. Зусилля щодо лібералізації, які дозволяють використовувати можливості за кордоном, які, у разі раціональної корпоративної поведінки, спрямовують виробничу діяльність у регіони та країни з нижчими рівнями витрат і дозволяють використовувати дешевші ресурси, можуть бути відсунуті на другий план. Тому одна з основних тенденцій, яка відіграє вирішальну роль у розвитку інфляції, сприятливі наслідки глобалізації, поступово усуваються [15]. Останнім часом ситуація погіршується стагнацією виробництва та ланцюгів поставок через що виникли постійні збої у виробництві (пропозиції), а дефіцит спричинив підвищення цін. Окрім вищезазначеного, на підвищення цін на закупівлю сировини з-за кордону також вплинув несприятливий обмінний курс, особливо на сировину та деякі продукти харчування, вартість яких на світовому ринку виражається в доларах США.

В умовах війни кількість і частка військових і оборонних витрат у ВВП зростає майже в усіх країнах. Це забирає ресурси з інших сфер. Вузька пропозиція ресурсів є вузьким місцем виробничих потужностей, а слабкість пропозиції також може посилити інфляцію. Один із найгірших сценаріїв — якщо все це буде досягнуто через надмірну грошову масу, як це сталося під час світових воєн. Тоді гроші ще більше втрачають свою цінність, а інфляція може легко стати неконтрольованою. Значна інфляція може призвести до призупинення корпоративних виробничих процесів через зростання непередбачуваності та звуження можливостей планування, а через викривлення та непрозорість відносних цін призупиняться споживчі витрати. Подібним чином, це має інфляційний ефект, якщо пропозиція не в змозі поглинути темпи зростання активного попиту. Це явище часто виникає після воєн, але його також можна спостерігати у зв'язку з кризою, спричиненою епідемією коронавірусу.

Серед факторів попиту можна виділити вплив експансійної економічної політики: збільшення доходів, створюваних заходами економічної політики, сприяє зростанню рівня цін через зростання споживання. Тому прямі грошові виплати домогосподарствам розширюють попит. Акумуляування відкладеного попиту також посилює ці тенденції. Подібно до обмежувальної монетарної політики, посилення фіскальної політики та збільшення податкового тягаря на домогосподарства має протилежний ефект.

Ефективність жорсткішої монетарної політики в інфляційному середовищі, де домінують фактори пропозиції, не є новиною. Підвищення відсоткових ставок має обмежену ефективність в економічному середовищі, де інфляцію підживлюють ціни на продовольство та енергоносії, спричинені війною, а наслідки фази відновлення після пандемії все ще відчуються. Це підтверджується новокейнсіанською моделлю Лепеті-Фуентес-Альберто [11], згідно з якою монетарна політика може мати лише обмежений вплив на реальну економічну активність на піку епідемії. Порівняно зі звичайними економічними умовами, це, як правило, менш ефективно під час пандемії. Поки медичні заходи не зупинять поширення вірусу, нові грошові стимули не зможуть досягти бажаного ефекту. Відповідно до байєсівської моделі VAR Пінші [14], відповіді монетарної політики неефективні та не дають про себе знати принаймні 24 місяці під час пандемії та періоду шоку пропозиції. Його тести доводять: невизначеність зменшує здатність центрального банку впливати на економіку та контролювати інфляцію. У цьому середовищі зростає небезпека рецесії, яка парадоксальним чином спричинена посиленням економічної політики, яка продовжує боротьбу з інфляцією [1]. Наслідком цих процесів є стагфляція. Управління двома його компонентами вимагає протилежних втручань економічної політики. У цій ситуації серед економістів немає єдиної думки щодо економічної політики управління інфляцією.

Рецесії долаються за допомогою експансійної економічної політики. Стимулювання відбувається через стимулювання кредитування та витрат домогосподарств, що, як очікується, сприятиме збільшенню корпоративних інвестицій та розширенню споживання. Навпаки, боротьба з інфляцією базується на підвищенні процентних ставок за кредитами та обмеженні витрат. У випадку стагфляції жодне з них не можна вважати хорошим рішенням [17].

Економічна теорія пропозиції, що склалася в 1970-х роках, намагалася знайти відповідь на це питання. За словами Мілтона Фрідмана, оскільки розширення призведе до безперервного зростання інфляції, центральний банк повинен прагнути до стабільності цін, щоб тримати інфляцію під контролем [7]. Слід дозволити цінам пристосовуватися до тенденцій вільного ринку. Монетарна політика може вплинути на це шляхом охолодження попиту. За відсутності втручання стагфляція з часом виправляється. Однак, як зазначає Кругман, уряд повинен впоратися з шоком пропозиції, не допускаючи надто швидкого зростання безробіття [2].

Приклади альтернатив управління інфляцією пропозиції також можна побачити під час світових війн. До них відноситься контроль над цінами, який є корисним інструментом для підтримки низьких показників інфляції, але водночас усуває одну з центральних функцій механізму вільного ринку, тобто відповідний розподіл обмежених ресурсів. Іншими словами, якщо чогось не вистачає, то ціни не в змозі на це відреагувати, і, отже, попит і пропозиція не можуть підлаштовуватися один під одного [16]. Компанії не мають можливості підняти ціни законним шляхом, тому вони змушені використовувати інші методи, щоб зберегти рівень прибутку. Інфляційні витрати здебільшого

проявляються у прихованій формі: продукти нижчої якості продаються за тими самими цінами або дефіцитні товари продаються за вищими цінами на чорному ринку, а товари з фіксованими цінами враховуються в офіційній споживчій інфляції. Головний висновок з цього заходу – необхідність поступового та своєчасного скасування цінових обмежень.

Загалом можна сказати, що інфляцією з боку попиту легше керувати з точки зору економічної політики, ніж інфляцією з боку пропозиції. Обмежувальна економічна політика також може бути ефективною та ефективно охолоджувати перегрітий попит, а центральні банки можуть адекватно фіксувати інфляційні очікування, таким чином забезпечуючи нижчий і більш передбачуваний рівень інфляції. У випадку недостатності пропозиції жорсткіша монетарна та фіскальна політика також може бути життєздатним варіантом, який допомагає пристосувати попит до меншої пропозиції. Природа та довговічність шоку пропозиції також є ключовим питанням. Якщо потрясіння не зникне протягом короткого періоду часу та без втручання, може бути виправданим посилення обсягів постачання та перерозподілити фінансові ресурси з метою збільшення інвестицій у проблемні галузі. Втручання фіскальної політики (такі як обмеження цін) також можуть тимчасово пом'якшити негативні наслідки шоку. Однак втручання може бути виправданим лише до тих пір, поки воно суттєво не спотворює механізм розподілу ринку. У разі будь-якої інфляційної причини напрямок двох компонентів економічної політики, монетарної та фіскальної політики, має бути однаковим. Навіть коли пропозиція слабка, попит можна зменшити, щоб відповідати меншій пропозиції. Обсяг пропозиції також може бути збільшений.

Завдяки очікуванням висока інфляція може стати самостимулюючою [8], а очікування виступають джерелом інфляції [3]. Ефекти виявляються як через попит, так і через пропозицію. Бонатті та ін. [4] підкреслюють, що з боку попиту очікувані вищі майбутні ціни спонукають домогосподарства купувати більше в теперішньому часі, що, у свою чергу, створює тиск на поточні ціни. Також діє міжчасовий ціновий ефект. Оскільки очікувана інфляція також знижує реальну процентну ставку, попит на товари тривалого користування, що фінансуються за рахунок кредитів, може зрости. Оскільки зростання цін зазвичай супроводжується підвищенням заробітної плати, може розвиватися спіраль «ціна-заробітна плата». Таким чином, інфляційні очікування домогосподарств і підприємств також впливають на вимоги до заробітної плати та, відповідно, впливають на поведінку компаній при встановленні цін [13].

Інфляція, яка з'явилася на глобальному рівні у 2022-2023 роках, характеризується факторами як попиту, так і пропозиції. Виділено наступні причини прояву наступні:

- відновлення від рецесії, спричиненої епідемією коронавірусу, було надзвичайно швидким, субсидії, надані на ранніх стадіях пандемії, з часом збільшували попит;
- зсув сукупного попиту з послуг на товари, викликаний пандемією, виявився постійним;

– пропозиція не встигала за стрімким попитом, глобальні ланцюжки створення вартості опинилися під тиском (виникли вузькі місця, наприклад, у контейнерних перевезеннях і виробництві напівпровідників, що призвело до значного зростання цін);

– пропозиція була особливо обмеженою на енергетичних та інших товарних ринках, що спричинило значне зростання цін і більшу волатильність. Війна Росії проти України ще більше порушила глобальне постачання таких товарів, як пшениця, сира нафта, природний газ, нікель, паладій і добрива.

Центробанки країн, що розвиваються, відносно швидко відреагували на прискорення інфляції, реакція центробанків розвинених країн була повільнішою. Найактуальнішим завданням для центральних банків є відновлення низької та стабільної інфляції, як зазначено в мандатах центрального банку, без завдання значної шкоди економіці. Труднощі виникають через те, що може знадобитися сильне посилення, щоб взяти інфляцію під контроль, але через підвищення цін на активи та високий рівень боргу відновлення боргу можливе лише за вищих процентних витрат, що, у свою чергу, негативно впливає на фіскальну стабільність.

Через помітну роль відносних змін цін важко сформулювати політичну відповідь. Згідно зі звичайним підручником, на цей тип інфляції необхідно «придивитися», оскільки посилення, необхідне для її запобігання, було б занадто дорогим. Однак це положення передбачає, що інфляційне переповнення є тимчасовим і не надто великим. У світлі недавнього досвіду важче стверджувати на користь такого однозначного розрізнення: якщо відносні коригування цін є постійними, а вища інфляція спричиняє вторинні ефекти, центральні банки не мають іншого вибору, як реагувати. Формування оптимальної форми реагування вимагає компромісу. Занадто сильне та швидке затягування може спричинити додаткові виклики. З іншого боку, надто мало дій може призвести до більш пізнього, більшого та дорожчого посилення ефекту зростання цін. Вищі ціни на енергоносії та продовольство чинять значний тиск на вартість життя, що може спровокувати фіскальне втручання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Історичний досвід, згідно з яким інфляційний ефект війни впливає не лише на ворогуючі сторони, але й на зовнішні країни. Такий стан речей призвів до поступового усунення сприятливих антиінфляційних ефектів глобалізації через поділ і фрагментацію ланцюгів поставок. Більшість країн-членів Європейського Союзу класифікували ціновий тиск з боку сукупної пропозиції, і, окрім монетарних підходів боротьби з інфляцією основний фокус застосовуваних заходів направлено не на стримування сукупного попиту. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на визначення немонетарних підходів боротьби з інфляцією у країнах Європейського Союзу в умовах дії новітніх викликів.

References

1. Adrian, T. (2022). Interest Rate Increases, Volatile Markets Signal Rising Financial Stability Risks. *IMF Blog*. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/10/11/interest-rate-increases-volatile-markets-signal-rising-financial-stability-risks> (last accessed: 14.04.2024)
2. Anstey, C. (2022). Fed Policy Poses Biggest Near-Term Risk to US Economy, Krugman Says. *Bloomberg*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-24/krugman-warns-fed-policy-poses-biggest-danger-to-the-us-economy?leadSource=verify%20wall> (last accessed: 14.04.2024)
3. Bernanke, B. S. (2022). Inflation Expectations: Determinants and Consequence – Keynote, Ben Bernanke, “Inflation Expectations and Monetary Policy”. *NBER*. <https://www.nber.org/lecture/2022-inflation-expectations-determinants-and-consequence-keynote-ben-bernanke-inflation-expectations> (last accessed: 14.04.2024)
4. Bonatti, L., Fracasso, A., & Tamborini, R. (2022). *What to expect from inflation expectations: theory, empirics and policy issues*. Publication for the committee on Economic and Monetary Affairs, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament.
5. Coibon, O., Gorodnichenko, Y., & Ropele, T. (2020). Inflation Expectations and Firm Decisions: New Causal Evidence. *Quarterly Journal of Economics*, 135, 165–219
6. Duval, R., Oikonomou, M., & Tavares, M. (2022). Tight Jobs Market Is a Boon for Workers But Could Add To Inflation Risks. *IMF Blog*. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/03/31/tight-jobs-market-is-a-boon-for-workers-but-could-add-to-inflation-risks> (last accessed: 14.04.2024)
7. Friedman, M., & Schwartz, A. J. (1963). *A Monetary History of the United States, 1867-1960*. Princeton University Press. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/j.ctt7s1vp>
8. Haidari, Y., & Nolan, G. (2022). Sentiment, Uncertainty and Household’s Inflation Expectations. *Reserve Bank of Australia*. <https://www.rba.gov.au/publications/bulletin/2022/sep/pdf/sentiment-uncertainty-and-households-inflation-expectations.pdf> (last accessed: 14.04.2024)
9. Lagarde, C. (2022). *Monetary policy in a high inflation environment: commitment and clarity*. ECB. https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp221104_1~8be9a4f4c1.en.html (last accessed: 14.04.2024)
10. Lepetit, A., & Fuentes-Albero, C. (2021). The Limited Power of Monetary Policy in a Pandemic. *BIS*. <https://www.bis.org/events/ccaconf2021/USA.pdf> (last accessed: 14.04.2024)
11. Lepetit, A., & Fuentes-Albero, C. (2022). The limited power of monetary policy in a pandemic. *European Economic Review*, 147. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2022.104168> (last accessed: 14.04.2024)
12. Lopez, J. A., Mitchener, K. J. (2018). Uncertainty and Hyperinflation: European Inflation Dynamics after World War I. *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper* 2018-06. <https://doi.org/10.24148/wp2018-06>
13. Mester, L. (2022). *The Role of Inflation Expectations in Monetary Policymaking: A Practitioner’s Perspective*. Federal Reserve Bank of Cleveland
14. Pinshi, C. P. (2020). Monetary policy, Uncertainty and COVID-19. *Munich Personal RePEc Archive* (MPRA Paper) No. 104062. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/104062/8/MPRA_paper_104062.pdf (last accessed: 14.04.2024)
15. Rogoff, K. (2022). *The long-lasting economic shock of war*. IMF. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/03/the-long-lasting-economic-shock-of-war> (last accessed: 14.04.2024)
16. Rosalsky, G. (2022). *Price Controls, Black Markets, And Skimpflation: The WWII Battle Against Inflation*. National Public Radio. <https://www.npr.org/sections/money/2022/02/08/1078035048/price-controls-black-markets-and-skimpflation-the-wwii-battle-against-inflation> (last accessed: 14.04.2024)
17. Ross, S. (2021). *How to Control Stagflation*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/ask/answers/040615/what-actions-or-policies-can-government-agency-take-counteract-and-end-stagflation-economy.asp> (last accessed: 14.04.2024)
18. Totonchi, J. (2011). *Macroeconomic Theories of Inflation*. *IPEDR* vol.4. IACSIT Press. Singapore.